

Een voorspelling voor het jaar 1629 in het Montfoortse notarieel archief

door W. Lobbezoo-de Vos

Anderhalf jaar geleden schreef ik in dit tijdschrift al over het tweede deel van de Montfoortse notariële protocollen van notaris Johan van Cortenes. Dit protocollenboek blijkt geheel af te wijken van wat men meestal in dergelijke boeken vindt. Het is namelijk een groot en dik 'modellenboek', waarin allerhande akten uit diverse steden in Holland en Zeeland zijn overgeschreven; één van de eerste akten in het boek is er een, die in september 1612 voor hem, '*Jan van C., notaris te Gouda*' werd verleden.

Twee bladzijden uit dit deel (inv.nr. 1446), dat zich in het Gemeentearchief van Montfoort bevindt, zijn de weerslag van wel heel iets anders dan het dagelijks werk van een notaris. Hierop staat namelijk een voorspelling voor het jaar 1629, die door '*geleerde astronomicies*' is gezonden aan de Keurvorst van Saksen, Johan Georg I, die regeerde van 1611 tot 1656.

De heer J. Salman, die op 29 februari 1996 een lezing hield voor de Stichts-Hollandse Historische Vereniging over 16e- en 17e-eeuwse almanakken (waarin dergelijke jaarvoorspellingen voorkomen) kende deze voorspelling niet. Hij kent wel '*de Grote Heren-Feenster prognosticatie voor 1629*', geschreven door Petrus Baardt en uitgegeven door Claude Fonteyne in Leeuwarden, die zich in de Stedelijke Bibliotheek van Leeuwarden bevindt onder nr. A9336. De voorspellingen daarin zijn echter van geheel andere aard, aldus de heer Salman. Hij veronderstelt dat de protestantse notaris Van Cortenes de hieronder volgende 'katholieke' prognosticatie uit het Duits heeft overgeschreven.

De voorspellingen voor het jaar 1629 wijzen op oorlogsgewoel (de 30-jarige oorlog in Duitsland), het overlijden van drie vorsten, machtsoverdracht, een hittegolf en een watersnood. De hieronder volgende transcriptie werd vervaardigd in samenwerking met de heer J.D.A. Modderman van het Streekarchief Rijnstreek te Woerden. Toevoegingen van mij zijn vermeld tussen vierkante haken.

Folio 148v:

*'Pronosticatie op 't jaer 1629,
Dewelcke met veeler voornaementlijcke
astronomicos overeencompt ende uut toe-
commende dingen voorseggen connen, de
Roomsche Keyserlijcke Majesteyt toegesonden anno 1629 voorseyd.*

*Als de son sal sijn in lib. [Libra, het sterrenbeeld Weegschaal], dan sullen alle planeten
neffens de son in den draeckensteert vergaderen, waer-
uuyt aff te nemen is dat allerley verschrickelijcke
dingen volgen sullen, met groote oorlogen ende
deur ongewoenlijcke overloepingen der zee, met
sulcken onweder, dat uuyt alle vyer eynden der
werelt de winden t'samen sullen waeyen. De planeten
sullen hemel ende aerde verduyteren, waerop een soe*

vreeselijcken aerbevinge volgen sal, dat de menschen door angst ende vrese gantsch crachteloes ende in hoogste benautheyt sijn sullen. Boomen, bergen ende daelen sullen overhoop vallen ende slecht landt maecken. Oock soewel steden als dorpen gaen door groote aerbevinge bewegen ende schuden ende eensdeels overhoop vallen sullen, doch aldermeestere bij de zee ende op de sanden woenen ende gebout sijn. Daer sullen oock verschrickelijcke dysternissen op volgen. Naermiddach sal een bloedige regenboch gesien worden, dewelcke groote tweedracht ende bloedigen crijch onder alle volcken veroorsaecken sall, soewel tegen den opganck als nederganck der sonne. Ja [?], en daer sal een machtich potentiaet ondergaen, hetwelck altemael geschieden sal in de maent september ter tijt des oogts. Ende wijluyden als Sijne Keyserlijcke Majesteyts getrouwe dienaeren Sijne Majesteyt ende onse medebroederen sulcx te kennen gevende omme te moegen dienen Sijne Majesteyt tot waerschouwinge ende den gemeynen man ter leere [?] ende raden. Oock Sijne Majesteyt sich op bequaeme plaetsen te begeven ende voor twyntich dagen met victualie ende andere noetelijcke dingen te versien. Hyermede commen overeen alle geleerde astronomen, soewel Duytsche, Spaensche als Grieccksche.

Folio 149:

Dese voorsschreeven prononsticatie is den chuervorst van Saxen door geleerde astronomicies toegesonden.

*Wanner men schrijven sal 1629, soo sijn voorhanden:
den XXI may groote toerustinge ter oerloge;
den XIen junii sullen dry vorsten sterven;
den XII junii sal een heer tot groote dingnityt [waardigheid] commen;
den XVIII julii sal een groot wonder geschieden;
den XIX dito sall een uuytgedreven vorst tot voerige digniteyt comen [aan de macht komen];
den XXVIII dito sall groote ondrachelijcke hitte sijn;
den XIX augustii toerustinge ter oerloch te water ende te lande;
den XVII september sal sich een nyeuwe lente beginnen;
den XVII october groot bloetvergieten;
den XVIII dito sall de halve werelt met water verdrincken;
den XX december sullen sware saecken in de overige werelt geschieden.'*